

Національний університет харчових технологій

Науково-технічна бібліотека

Відділ інформаційно-аналітичної та довідково-бібліографічної роботи

Дайджест

Австрія. Історія. Культура

Київ 2019

Австрія. Історія. Культура : дайджест. Вип. 55 [Електронний ресурс] / Нац. ун-т харч. технол., Наук.-техн. б-ка ; підгот. О. В. Олабоді. – Київ, 2019. – 13 с. – Режим доступу : – Назва з екрана.

Дайджест підготовлений на основі видань з фонду бібліотеки Національного університету: книг, навчальних видань, монографій та довідкових видань за 1954-2016 рр. Видання адресоване науковцям, викладачам, студентам та всім зацікавленим.

Від упорядника

2019-й рік Австрія оголосила роком української культури. Мета якого – поглибити взаєморозуміння культур України і Австрії. Культура сучасної Австрії, країни з багатою історією та давніми традиціями, починається в епоху Священної Римської Імперії, саме з моменту утворення самостійного австрійського герцогства. На культуру Австрії вплинули: Італія, Німеччина, Угорщина, Богемія. Австрія пишається своєю архітектурою – замками, палацами, цвинтарями. Більшість замків було побудовано в період панування Габсбургів. У країні – численні пам'ятки архітектури – собори, палаци, замки, монастирі. Головні художні скарби зібрані в музеях Відня. Австрія дала світовій літературі ряд знаменитих імен: Стефан Цвейг, Райнер Марія Рільке та ін.

Метою цього Дайджесту є ознайомлення наукових працівників, викладачів, аспірантів і студентів університету з вибіркоким аналітичним обзором видань: книг, навчальних видань, статей з історії та культури Австрії.

Австрійці в українському історико-культурному процесі

...Сьогодні культура разом із мовою стає знаряддям самозбереження і саморозвитку етносу. У вирі історичних подій культура, з одного боку, втрачає певні автентичні риси, а з іншого – вбирає здобутки інших культур. Слов'яни, як і інші народи, відіграли велику роль у загибелі Римської імперії та у формуванні нової середньовічної європейської цивілізації. Внаслідок розселення слов'ян на великій території Східної Європи виникли три групи слов'янських племен: західна, південна і східна. Від цих трьох груп беруть початок сучасні слов'янські народи. Літописець Нестор у «Повісті минулих літ» повідомляє що, «сіли слов'яни на Дунаї, ... Від тих слов'ян і розлилися, як весняні води, слов'яни по землі». Велике значення для історії Австрії мало заселення її земель слов'янськими племенами. На основі германських племен баварів і алеманнів, що злилися з слов'янськими і із залишками кельтських й інших племен раннього середньовіччя, і формувалася австрійська етнічна спільнота. Також чималий відбиток на історію середньовічної Австрії наклали держава Само та князівство Хорутанія (Карантанія). Слов'янські літописи, східні та західноєвропейські пам'ятки розповідають про історію українсько-австрійських взаємин, які налічують понад тисячу років. Це зовнішня торгівля IX–X ст. Київської Русі з містами по Дунаю. Також Київ був важливим транзитним центром. Торговельні шляхи XI–XII ст. пов'язували місто з князівствами й королівствами Європи. 1246 р. після смерті останнього представника роду Бабенбергів розпочалася боротьба за оволодіння Австрією. Данило Галицький активно втручався у велику міжнародну політику, брав участь у боротьбі за австрійський трон, на який йому вдалося на короткий час посадити свого сина Романа, одруженого з Гертрудою – племінницею Маргарити – старшої сестри останнього австрійського герцога Фрідріха II Бабенберга і жінки німецького короля Генріха VII. З появою козаків починається нова доба в історії України та Австрії. У XVI ст. козацтво стає поважним чинником на міжнародній арені. Кіш Запорозької Січі приймав представників Австрії, Швеції, Польщі, Московії, укладав міжнародні угоди, проводив переговори з іноземними дипломатами. У козацькому реєстрі 1581 р. було чимало вихідців з різних країн, траплялися також і німецькі прізвища. Український історик Володимир Січинський в унікальному виданні «Чужинці про Україну» зробив цікаву підбірку стародавніх описів подорожей та інших писань іноземних мандрівників про нашу країну в різні часи. Так, у своїй праці він згадує, що 1594 р. Рудольф II (династія Габсбургів) відправив на Запорозьку Січ із таємною дипломатичною місією послом Еріха Лясоту з метою укладення військового союзу між козаками і Священною Римською імперією.

Імператора Священної Римської імперії традиційно вважали першим за рангом серед усіх правителів європейських держав. Лясота згадував, що запорізька старшина зустріла його з почестями, в честь нього стріляли з гармат. На другий день його переговори з козацьким колом і старшиною дійшли до порозуміння: запорожці згоджувалися допомогти цісарю, переправитися через Дунай і вдарити по Туреччині. Військова сила запорожців та їхня самобутня тактика ведення бою були відомі далеко за межами України. Визвольна війна під проводом Б. Хмельницького набула достатнього розголосу в Європі. Це був період різних яскравих коаліцій та недовгих дипломатичних відносин між нашими країнами. В австрійській історії є велика подія – це оборона Відня від турецьких завойовників 1683 р., де брали участь козаки, їх було 4 тисячі. Символічно, що на гроші Ватикану (Інокентій IX) було створено козацький полк. Таким чином, у бойових діях проти турків у Віденській битві безпосередньо брали участь майже 320 українських козаків. 6 грудня 1684 р. у Ватикані було відправлено богослужіння за перемогу, що її досягнули козаки над турками і татарами. Велику славу в цій кампанії здобув галичанин Юрій Франц (Франко) Кульчицький, який під час облоги Відня пробрався через ворожий табір і привів підмогу. Він отримав віденське громадянство, титул графа, його подвиг відзначено пам'ятною срібною медаллю. Наказом імператора Юрій Кульчицький на все життя був звільнений від сплати податків. У 1885 р. його постать увічнена у бронзі на вулиці – Kolschitzky-Gasse. Сьогодні у Відні є кав'ярня з промовистою назвою «Grand Cafe Zwirina zum Kolschitzky». 2003 р. у віденському парку на Турецьких шанцях (Türkenschanzpark) відкрили пам'ятник на честь українських козаків, які брали участь у боях проти турків. 2013 р. у Відні було відкрито бронзовий пам'ятник українським козакам, які брали участь в обороні австрійської столиці. Відкриття було приурочене до Днів Києва у Відні, які проходили у столиці Австрійської Республіки з 22 до 24 квітня 2013 р. У жовтні цього року у Львові відкрили пам'ятник герою Відня. Пізніше можна згадати період дипломатичних відносин І. Мазепи та П. Орлика. 1 вересня 1707 р. австрійський імператор Йосиф I надав гетьману титул князя «Священної Римської імперії». У зв'язку з цим серед істориків ведеться дискусія, правда це чи ні? В. Січинський у своїй книзі свідчить, що у Відні (1700–1701 рр.) вийшла рідкісна праця колишнього секретаря посольства цісаря Леопольда I Йоганна Корба, де він розкриває, в яких специфічних умовах доводилося проводити гетьману Івану Мазепі свою зовнішню державну політику. У 1720 р. на території Австрії з'являються перші поселенці – козаки. Частковому переселенню запорозького козацтва на Військовий Кордон сприяв також маніфест австрійського імператорського двору від 10 січня 1769 р. про прийом на поселення у Бачці та Темешварському Банаті емігрантів з Російської імперії. Після 1775 р. він набув особливої актуальності для запорожців, які покинули рідні краї.

Питання про існування центрального запорозького поселення – Січі – на теренах Військового Кордону довгий час породжувало легенди та міфи в українській історичній науці. Протягом майже півтора століття від кінця XVIII до початку XX ст. духовна культура українського народу розвивалась на теренах різних держав. Країна фактично стала частинами двох імперій Австрії та Росії. Після трьох поділів Польщі частина західноукраїнських земель опинилася у складі імперії австрійських Габсбургів. Але це не вплинуло на єдність національної культури українців. Західноукраїнські землі ввійшли до складу Австрійської імперії економічно і культурно відсталим районом. Цей акт збігся з початком реформ в усіх землях імперії в дусі освіченого абсолютизму. Імператори-реформатори Марія-Тереза та її син Йосиф II здійснювали реформи, виходячи з того, що могутність держави залежить від поширення освіти серед народу та особистих свобод. Були знищені найжорстокіші прояви кріпосництва, частково ліквідовані перепони культурно-освітнього розвитку українців. Як і інші регіони Австрійської імперії, українські землі поступово втягувалися в модернізаційні процеси. За час панування Австрійської імперії у Львові потужно вирувало культурне життя. У місті народжувалися технічні і наукові винаходи, впроваджувалися передові на той час технології. Тут з'явилися одні з перших в імперії газове, а згодом і електричне освітлення вулиць, автомобільний транспорт, телефонний зв'язок. 1894 р. у Львові вперше побіг по рейках електричний трамвай, задовго до того, як це сталося у Відні. Згодом тут збудували найкращий в імперії залізничний вокзал. Також спорудження залізниці Львів-Чернівці-Ясси в 60-х років XIX ст., мало вагоме міжнародне значення. Про це засвідчував той факт, що після побудови першої залізниці між Львовом і Чернівцями уряд Австрійської монархії продовжував проявляти свій інтерес до розвитку залізничного транспорту у Східній Галичині та Буковині. У центрі Австрійської імперії розуміли, що відсутність залізничного сполучення з Буковиною та Семигороддям (Румунією) завдавала значної шкоди загальному господарському розвитку Австрійської імперії – будь-яка можливість доставки продуктів з так званих «коронних земель» обмежувалася. Практично, завдяки залізницям, а також водним шляхам і, зокрема, Дунаю у південно-східну Європу спрямовувалися австрійські промислові товари, як і здійснювався політичний тиск з боку австрійського уряду. Австрійське середовище дало Україні багатьох відомих художників, архітекторів, музикантів, письменників, військових та інших видатних особистостей, які сприяли розквіту та збагаченню нової Батьківщини...

Книги. Навчальні видання

Ионина, Н. А. 100 великих городов мира / Н. А. Ионина. – Москва : Вече, 2001. – 480 с.

Аннотация : Города начинались по-разному. Одни вставали на перекрестках караванных путей, другие поднимались в безлюдных пустынях. Есть города-крепости, города-казармы, города, выросшие вокруг речных пристаней или морских портов, монастырей, фабрик или рынков.

История средних веков : учебник : в 2-х т. Т. 1 / С. В. Близнюк, Л. М. Брагина, В. М. Володарский, А. Я. Гуревич ; под ред. З. В. Удальцовой, С. П. Карпова. – Москва : Высш. шк., 1990. – 495 с.

Аннотация : в первом томе учебника изложены важнейшие события истории средневекового общества на протяжении десяти столетий – с конца V до конца XV в. Специальные главы посвящены возникновению и развитию средневековых городов, крестовым походам, международным связям, истории христианства и еретических движений, культуре Западной Европы и Византии.

История средних веков : учебник : в 2-х т. Т. 2 / Л. М. Брагина, В. М. Володарский, Ю. М. Сапрыкин, А. Н. Чистозвонов ; под ред. З. В. Удальцовой, С. П. Карпова. – Москва : Высш. шк., 1991. – 400 с.

Аннотация : второй том содержит материалы о последнем периоде западного средневековья – от великих географических открытий на рубеже XV-XVI вв. Вестфальского мира (1648). В нем излагаются история отдельных стран за указанный период, а также общие проблемы: возникновение капитализма, формирование международных отношений, развитие науки.

Копійка, В. В. Європейський Союз: історія і засади функціонування : навч. посібник / В. В. Копійка, Т. І. Шинкаренко ; за ред. Л. В. Губерського ; Ін-т міжн. відносин Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ : Знання, 2009. – 751 с.

Анотація : висвітлюється історія й аналізується сучасний стан європейської інтеграції. Логіка викладення матеріалу відповідає діалектиці інтеграційних процесів у Європі, починаючи з перших повоєнних років і завершуючи початком ХХІ ст. За структурою посібник побудовано згідно з основними етапами розвитку європейської інтеграції, що дає можливість розкрити закономірності й послідовність євроінтеграційного процесу, становлення спільного економічного, соціального, валютно-фінансового, політико-правового, науково-дослідного простору, простору свободи, безпеки та законності. Особлива увага приділена проблематиці відносин України і Європейського Союзу. У додатках наведено необхідні таблиці, словники, схеми, які мають полегшити систематизацію та узагальнення знань з історії інтеграційних процесів у Європі.

Крижановська, О. О. Історія середніх віків : Вступ до історії західноєвропейського Середньовіччя : курс лекцій : навч. посібник / О. О. Крижановська, О. П. Крижановський. – Київ : Либідь, 2004. – 365 с.

Анотація : посібник є першим україномовним курсом лекцій, присвяченим найважливішим питанням історії західноєвропейського Середньовіччя. Розкриваються перехід від античності до середньовічної цивілізації Західної Європи, особливості її господарського, соціального, політичного, духовного, культурного розвитку.

Крип'якевич, І. Всесвітня історія: у 3-х кн. Кн. 3 : Найновіші часи / упоряд. Р. Крип'якевич. – Київ: Либідь, 1995. – 288 с.

Анотація : у третій книзі висвітлюються події, що відбувалися на Європейському та інших континентах з кінця ХVІІІ до початку ХХ століття.

Крип'якевич, І. П. Всесвітня історія : у 3-х кн. Кн. 2 : Середньовіччя і нові часи / І. П. Крип'якевич. – Київ : Либідь, 1995. – 424 с.

Анотація : «Середньовіччя від стародавніх віків відрізняється передусім тим, що історичні події відбуваються в усій Європі, а не тільки над Середземним морем, як це було в старовині...»

Новая история : Второй период : учеб. пособие / Е. Е. Юрковская, И. М. Кривогуз, М. Н. Машкин и др. ; под ред. Е. Е. Юрковской, И. М. Кривогуза. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва : Высш. шк., 1984. – 359 с.

Аннотация : излагается история стран Европы и Америки, начиная с франко-прусской войны (1870-1871) и кончая первой мировой войной.

Туристичне країнознавство : країни лідери туризму : навч. посібник / за заг. ред. О. О. Любіцева. – Київ : Альтерпрес, 2008. – 436 с.

Анотація : туристичне країнознавство розглядається як складова загального країнознавства, предметом дослідження якого є туристичний процес. Представлені країни: Франція, Іспанія, США, Китай, Гонконг, Італія, Велика Британія, Мексика, Німеччина, Австрія, Туреччина, Австралія.

Статті з наукових видань

Дзевицька, Л. Система освіти Австрії в контексті соціально-історичного розвитку / Л. Дзевицька // Вища школа. – 2013. – № 8 (110). – С. 46–55.

Анотація : висвітлена роль держави й церковних структур у законодавчому забезпеченні освітнього процесу в навчальних закладах Австрії в різні історичні періоди. Визначені зміст і основні напрями державного регулювання освіти, політичні та соціально-економічні чинники законодавчого освітнього простору Австрії.

Кот, Н. Основні напрями роботи публічних бібліотек Австрії / Н. Кот // *Бібліотечна планета*. – 2018. – № 2 (80). – С. 22–24.

Анотація : автор розповідає про сучасну діяльність публічних бібліотек міст Відня та Зальцбурга, акцентуючи увагу на забезпеченні ними конституційного права громадян на безперешкодне отримання інформації із загальнодоступних джерел, наданні послуг в системі освіти, зокрема в професійній, сприянні підвищенню інтересу до читання, змістовному проведенню дозвілля та спілкуванню.

Нестеренко, О. П. Австрійська традиція економічного аналізу в поясненні трансформації економічних систем / О. П. Нестеренко // *Актуальні Проблеми Економіки*. – 2008. – № 5. – С. 37–42.

Анотація : розкрито основні ознаки австрійської традиції економічного аналізу в контексті соціально-економічної еволюції. Доведено можливість використання здобутків австрійського неолібералізму в теорії та практиці економічних трансформацій.

Пиріг, Р. Я. Німецько-австрійська окупація України 1918 р. : до питання про термінологічну визначеність / Р. Я. Пиріг ; Р. Я. Пиріг // *Український історичний журнал*. – 2013. – № 3 (510). – С. 13–30.

Анотація : обґрунтовується закономірність кваліфікації перебування військ Німеччини та Австро-Угорщини на території України в 1918 р. як окупації. Розкривається оцінка цього явища тогочасними політичними, державними, військовими діячами та дипломатами, в українській і зарубіжній історіографії, а також у контексті міжнародно-правових актів.

Соскін, О. І. Модель народного капіталізму: стійкість і адаптивність до будь-яких викликів (на прикладі Австрії) / О. І. Соскін // Актуальні Проблеми Економіки. – 2012. – № 6. – С. 16–29.

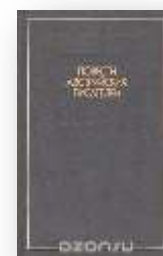
Анотація : розкрито характерні риси моделі народного капіталізму в її сучасній інтерпретації; викладено авторський підхід стосовно того, що теоретичні основи цієї моделі розроблено дослідниками австрійської школи.

Художня література

Повести австрійських писателів / сост. Ю. Архипов. – Москва : Радуга, 1988. – 637 с.

Анотація : в книзі зібрані кращі образці австрійської прози останніх десятиліть. Жанр повісті, охоплюючи твори в діапазоні від "короткого роману" до "довгого розповіді", по традиції являється в Австрії ведучим. В післявоєнні роки в ньому виступили такі визнані майстри, як Х. фон Додерер, Ж. Зайко, І. Бахман, Г. Рот, Г. Леберт, Т. Бернхард, П. Хандке і др. В їх творчості, вобравшом в себе широкий спектр художественних пошуків, нашло відображення глибоке змістове соціальної історії Австрії останнього часу.

Рильке, Райнер Марія. Избранная лирика : пер. с нем. / Р. М. Рильке. – Москва : Мол. гвардия, 1974. – 80 с.

Анотація : переклади А. Ахматової, С. Петрова, А. Биска, Е. Витковського, В. Микушевича, В. Купріянова, К. Богатырева, Ю. Нейман, Б. Пастернака, В. Топорова, В. Леванського, В. Купріянова, З. Миркиной, Т. Сильман, І. Озеровой, М. Рудницького, А. Орлова.

Цвейг, С. *Врачевание и психика : Месмер. Бекер-Эдди. Фрейд* : пер. с нем. / С. Цвейг. – Москва : Политиздат, 1992. – 334 с.

Аннотация : в трилогию известного австрийского писателя С. Цвейга “Врачевание и психика” вошли художественные биографии австрийских ученых и врачей Ф. Месмера, З. Фрейда и американской врачевательницы М. Бекер-Эдди, применявших психотерапевтические методы.

Цвейг, С. *Лист незнайомої : новелли* : пер. з нім. / С. Цвейг. – Київ : Дніпро, 1981. – 262 с.

Анотація : читаючи новели Стефана Цвейга, ми нібито потрапляємо в особливий світ – у світ людського серця. Крижаніють від горя серця маленьких дівчаток-сестер, яких трагічна доля їхньої гувернантки за один день зробила дорослими. Згасає серце старого батька, розбите легковажністю дружини й дочки. Вірне жіноче серце усе життя б'ється заради єдиного обранця, а обранець навіть не пригадує обличчя жінки, яка віддала йому себе до кінця. Перед нами розгортаються трагедії дитячої, юнацької, жіночої душі, постають драми, породжені пристрастями молодості й неміччю старості, людською гординою й людською здатністю до самопожертви.

Цвейг, С. *Мария Стюарт : романизир. биограф.* : пер. с нем. / С. Цвейг. – Киев : Глобус, 1992. – 349 с.

Аннотация : произведение посвящено трагической судьбе Марии Стюарт, королеве Шотландской.

Цвейг, С. Новеллы. Легенды : пер. с нем. / С. Цвейг. – Москва : Правда, 1988. – 480 с.

Аннотация : в сборник включены лучшие новеллы и легенды известного австрийского писателя Стефана Цвейга (1881-1942). Это произведения со стремительным движением сюжета, написанные во имя справедливости, запечатлевшие столкновения людей с буржуазным миром, в котором господствует сила и власть зла, обесцениваются лучшие качества человека, опошляются самые дорогие и чистые чувства. Ощущение напряженности изображаемой жизни писатель передает через экспрессивность страстей действующих лиц.

Цвейг, С. Совесть против насилия : пер. с нем. / С. Цвейг. – Київ : Политиздат, 1989. – 384 с.

Аннотация : раскрывается идейная сторона Реформации, показана борьба гуманистов XVI века против религиозного фанатизма. Писатель рисует психологический портрет Жана Кальвина, воссоздает атмосферу деспотизма, религиозной нетерпимости, сложившуюся в кальвинистской Женеве. Содержание: Франц Антон Месмер. Мэри-Бейкер Эдди. Совесть против насилия. Кастеллио против Кальвина.

